

ΑΝΑΛΗΨΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΣΧΥ ΤΟΥ Ν. 4555/2018

A. Θεσμικό δίκαιο

Σύμφωνα με το άρθρο 66 του Ν. 4270/2014, οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων, και στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης (Ο.Τ.Α.):

«1. Ανάλυση υποχρέωσης είναι η διοικητική πράξη με την οποία γεννάται ή βεβαιώνεται υποχρέωση του Δημοσίου και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης έναντι τρίτων (νομική δέσμευση). Προκειμένου να αναληφθεί εγκύρως οποιαδήποτε δέσμευση ή να εκτελεσθεί οποιαδήποτε δαπάνη, εκδίδεται απόφαση ανάληψης υποχρέωσης η οποία περιέχει βεβαίωση του αρμόδιου, κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, οργάνου περί ύπαρξης και δέσμευσης της αναγκαίας πίστωσης (δημοσιονομική δέσμευση).

2. Η απόφαση ανάληψης υποχρέωσης υπογράφεται από τον διατάκτη και περιέχει βεβαίωση του προϊστάμενου οικονομικών υπηρεσιών του φορέα, ότι το ποσό της δαπάνης που αφορά, βρίσκεται εντός των ορίων της σχετικής πίστωσης, και ειδικά για την Κεντρική Διοίκηση εντός του διαθέσιμου ποσοστού αυτής, και ότι έχει δεσμευθεί από τον προϋπολογισμό του φορέα. Το ποσό παραμένει δεσμευμένο μέχρι την καταβολή του ή μέχρι την ανάκληση της δέσμευσης της πίστωσης κατόπιν αιτήματος του διατάκτη, σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παραγράφου 3.

3. Για την έκδοση της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης ακολουθείται η εξής διαδικασία:

α. Κατόπιν τεκμηριωμένου αιτήματος του διατάκτη, ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών καταρτίζει σε δύο (2) αντίτυπα τη σχετική απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, στην οποία περιέχεται η βεβαίωση της παραγράφου 2, εφόσον συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις. Επίσης, δεσμεύει το ποσό από την πίστωση του προϋπολογισμού με ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων, ενημερώνει το Μητρώο Δεσμεύσεων του φορέα και ακολούθως προωθεί τα δύο (2) αντίτυπα στον διατάκτη προς υπογραφή.

β. Μετά την υπογραφή από τον διατάκτη επιστρέφεται το ένα (1) αντίτυπο στον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών του φορέα, ο οποίος, αν πρόκειται για φορέα της Κεντρικής Διοίκησης, αποστέλλει ένα αντίγραφο στην οικεία Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

γ. Σε περίπτωση μη υπογραφής της απόφασης από τον διατάκτη, ο τελευταίος αιτείται από τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών την ανάκληση της δέσμευσης της πίστωσης.

δ. Σε περίπτωση που συντρέχουν οι προϋποθέσεις παροχής της βεβαίωσης της παραγράφου 2, αλλά ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών έχει βάσιμες αμφιβολίες ως προς το ουσιαστικό μέρος της δαπάνης, παρέχει τη βεβαίωση και εκτελεί τις υπόλοιπες διαδικασίες του παρόντος άρθρου, ενημερώνει ωστόσο εγγράφως τον διατάκτη και, εφόσον

ο τελευταίος υπογράψει την απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών ενημερώνει εγγράφως το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και, αν ο φορέας είναι εποπτευόμενος, τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών του εποπτεύοντος φορέα.».

Κατά τις διατάξεις της παρ. 2β του άρθρου 2 του Π.Δ. 80/2016, το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των παρ. 1 και 2 του άρθρου 68 του Ν. 4270/2014 «Για τους λοιπούς φορείς της Γενικής Κυβέρνησης η έκδοση της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης διενεργείται σε συνέχεια της απόφασης έγκρισης πραγματοποίησης της σχετικής δαπάνης από το αρμόδιο όργανο του φορέα.».

Επίσης, κατά το άρθρο 4 του Π.Δ. 80/2016: «1. Για την έκδοση της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης ακολουθείται η εξής διαδικασία:

α. Κατόπιν τεκμηριωμένου αιτήματος του διατάκτη, ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών καταρτίζει σε δύο (2) αντίτυπα το σχέδιο της σχετικής απόφασης ανάληψης υποχρέωσης και συντάσσει βάσει των τηρούμενων στοιχείων τη βεβαίωση της παρ. 2 του άρθρου 3 του παρόντος, εφόσον: i) συντρέχουν οι οριζόμενες στο άρθρο 66 παρ. 2 του Ν. 4270/2014, όπως ισχύει, προϋποθέσεις, ii) η δαπάνη στην οποία αφορά είναι νόμιμη κατά την έννοια του άρθρου 91, παρ. 2, εδάφιο β' του Ν. 4270/2014, iii) η σχετική απαίτηση δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή και iv) το αίτημα για την έκδοση της σχετικής απόφασης ανάληψης προηγείται οποιασδήποτε άλλης ενέργειας πραγματοποίησης της δαπάνης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παρόν διάταγμα.

Κατά τον ως άνω ασκούμενο έλεγχο εξετάζονται και τα παρεμπιπτόντως αναφερόμενα ζητήματα. Παράλληλα, καταχωρεί το ποσό αυτής στα τηρούμενα λογιστικά βιβλία και δεσμεύει, μέσω του πληροφοριακού συστήματος (π.σ.) που διαθέτει, την αντίστοιχη πίστωση στον εκτελούμενο προϋπολογισμό του οικείου φορέα, λαμβάνοντας εξ αυτού (π.σ.) μοναδικό αριθμό καταχώρισης.

Ακολούθως, αποστέλλει το υπόψη σχέδιο απόφασης στο διατάκτη για υπογραφή και, μετά την επαναφορά ενός αντιτύπου αυτής, προβαίνει στην ανάρτησή της στο διαδίκτυο (πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ») και στην καταχώρισή της στο Μητρώο Δεσμεύσεων, καθώς και στις λοιπές νόμιμες ενέργειες για την εκτέλεση της δαπάνης.

β. Σε περίπτωση μη υπογραφής του σχεδίου της απόφασης από τον διατάκτη εντός διμήνου, ο τελευταίος οφείλει να ζητήσει από τον Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών την ανάκληση δέσμευσης της σχετικής πίστωσης.

γ. Σε περίπτωση που υπάρχει διαθέσιμη πίστωση αλλά δεν συντρέχουν οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις παροχής της βεβαίωσης της παρ. 2 του άρθρου 3 του παρόντος, ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών ενημερώνει εγγράφως τον διατάκτη και, εφόσον ο τελευταίος εμμένει στο αίτημά του για προώθηση της διαδικασίας δέσμευσης πίστωσης: i) παρέχει την βεβαίωση και εκτελεί τις λοιπές διαδικασίες του παρόντος άρθρου και ii) ενημερώνει εγγράφως την αρμόδια Δημοσιονομική Υπηρεσία Εποπτείας και Ελέγχου

(Δ.Υ.Ε.Ε.) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, σε κάθε περίπτωση, για τους σκοπούς του άρθρου 171 του Ν. 4270/2014 και του άρθρου 10 του παρόντος και, αν ο φορέας είναι εποπτευόμενος, τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών του εποπτεύοντος φορέα ή τον Ελεγκτή Νομιμότητας αναφορικά με τους ο.τ.α.».

Β. Οι αλλαγές του Ν. 4555/2018

Σύμφωνα με την περίπτωση ε΄ της παρ. 1 του άρθρου 58 του Ν. 3852/2010, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παρ. 1 του άρθρου 203 του Ν. 4555/2018, ο Δήμαρχος αποφασίζει για την έγκριση των δαπανών και τη διάθεση όλων των πιστώσεων (που έχουν εγγραφεί αρχικά ή μετά από αναμόρφωση) στο προϋπολογισμό του Δήμου, με την έκδοση της σχετικής απόφασης ανάληψης υποχρέωσης (Α.Α.Υ.). Για την έκδοση της Α.Α.Υ. δεν απαιτείται σε καμία περίπτωση προηγούμενη απόφαση Οικονομικής Επιτροπής, με την οποία να εγκρίνεται η διάθεση της σχετικής πίστωσης, αφού η αρμοδιότητα αυτή υπάγεται πλέον στο Δήμαρχο. Μπορεί να απαιτείται προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την εξειδίκευση της πίστωσης, εφόσον η εγγραφείσα πίστωση είναι γενική και επιβάλλεται να εξειδικευτεί. Στην περίπτωση αυτή, πριν από την Α.Α.Υ. του Δημάρχου, εκδίδεται απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία δεν διατίθεται η αναγκαία πίστωση, αλλά συγκεκριμενοποιείται ο γενικός κωδικός που έχει εγγραφεί η σχετική πίστωση.

Στο αριθμ. 39788/31-7-2018 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών, σχετικά με τις ρυθμίσεις του Ν. 4555/2018, αναφέρεται ότι «Με την αντικατάσταση της περίπτωσης ε΄ της παρ. 1 του άρθρου 58 του ν.3852/2010, απονέμεται αποκλειστικά στο δήμαρχο η αρμοδιότητα να αποφασίζει για την έγκριση των δαπανών και τη διάθεση όλων των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό πιστώσεων, με την έκδοση μόνον της σχετικής απόφασης ανάληψης υποχρέωσης. Για την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, δεν απαιτείται προηγούμενη απόφαση συλλογικού οργάνου, παρά μόνο εάν κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο, προκειμένου να επιτευχθεί η απαιτούμενη εξειδίκευση της πίστωσης. Σε αυτή την περίπτωση, πριν από την απόφαση του δημάρχου, προηγείται σχετική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Η αρμοδιότητα υπογραφής των αποφάσεων ανάληψης υποχρεώσεων μπορεί να μεταβιβασθεί από το δήμαρχο σε αντιδήμαρχο (άρθρο 59 ν.3852/2010).

Η αρμοδιότητα υπογραφής του τεκμηριωμένου αιτήματος του διατάκτη της παραγράφου 3α του άρθρου 66 του ν.4270/2014 και της παραγράφου 1α του άρθρου 4 του π.δ.80/2016 μπορεί επίσης να μεταβιβασθεί σε αντιδήμαρχο ή να εκχωρηθεί με εξουσιοδότηση υπογραφής (άρθρο 88 ν.3463/2006) από το δήμαρχο στους προϊστάμενους των καθ' ύλην

αρμοδίων υπηρεσιών, πλην των οικονομικών υπηρεσιών, ανάλογα με την οργανωτική διάρθρωση του δήμου.

Επισημαίνεται, ότι αιτήματα έγκρισης δαπανών και διάθεσης πιστώσεων που εκκρεμούν κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του ν.4555/2018, ενώπιον του δημοτικού συμβουλίου ή της οικονομικής επιτροπής, δεν εξετάζονται από τα συλλογικά όργανα αυτά, ενώ αποφάσεις που τυχόν έχουν εκδοθεί μετά την ανωτέρω ημερομηνία ανακαλούνται.

Στο ίδιο άρθρο αναφέρονται συγκεκριμένες διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας, όπου ορίζεται το δημοτικό συμβούλιο ως όργανο αρμόδιο για την έγκριση της δαπάνης και τη διάθεση της πίστωσης, στις οποίες νοείται εφεξής ο δήμαρχος.».

Επίσης, στις αναρτηθείσες στο site του Υπουργείου Εσωτερικών απαντήσεις σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018 επισημαίνεται ότι «Το δημοτικό συμβούλιο δεν διαθέτει πιστώσεις σε καμία περίπτωση, μπορεί όμως να χρειασθεί να εξειδικεύσει μια πίστωση, εάν αυτή δεν είναι επαρκώς εξειδικευμένη». Και μνημονεύοντας τις δαπάνες της παρ. 3 του άρθρου 158 του Ν. 3463/2006 επισημαίνει ότι «Υπάρχουν όμως περιπτώσεις πιστώσεων, για τις οποίες το δημοτικό συμβούλιο δεν έχει εξαντλήσει την αποφασιστική του αρμοδιότητα κατά την έγκριση του προϋπολογισμού και πρέπει πριν από την πραγματοποίηση της δαπάνης να επανέλθει με χωριστή απόφαση, διότι η έκδοση της απόφασης αυτής προβλέπεται από διατάξεις που δεν έχουν καταργηθεί. Π.χ. για τις δαπάνες της παρ. 3 του άρθρου 158 του ΔΚΚ, ναι μεν το δημοτικό συμβούλιο παύει να ενεργεί ως διατάκτης των σχετικών πιστώσεων (άρθρο 203 παρ. 2 ν.4555/2018), παραμένει όμως η αρμοδιότητά του να αποφασίσει ποιες συγκεκριμένες δράσεις, εκδηλώσεις, εορτές, φιλοξενίες, επιχορηγήσεις κ.λπ. θα λάβουν χώρα και θα χρηματοδοτηθούν από τις πιστώσεις αυτές. Αντίθετα, οι προμήθειες, οι υπηρεσίες και τα έργα αποτυπώνονται αναλυτικά στον προϋπολογισμό, επομένως για τη διάθεση των πιστώσεων που αφορούν τις συμβάσεις αυτές δεν απαιτείται προηγούμενη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, όπως άλλωστε ορίζεται ρητά στο νόμο (άρθρο 206 παρ. 1 ν.4555/2018).».

Μετά την ισχύ του Ν. 3852/2010 και την παγίως διατυπωθείσα νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν είναι δυνατή η εκκίνηση της διαδικασίας του ανοικτού διαγωνισμού δημόσιας σύμβασης προμήθειας και παροχής υπηρεσιών (άνω των 60.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α.), με σύνταξη των όρων της διακήρυξης από την Οικονομική Επιτροπή, πριν από την έκδοση σχετικής απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία να εγκρίνεται η αναγκαιότητα εκτέλεσης της σύμβασης με τη διενέργεια διαγωνισμού¹.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 206 του Ν. 4555/2018, από 20-7-2018 δεν απαιτείται πλέον απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την εκκίνηση της διαδικασίας ανάθεσης δημόσιας σύμβασης έργου, προμήθειας ή γενικής υπηρεσίας και ούτε βέβαια για

¹ Αριθμ. 68, 85, 110, 111, 168, 179, 184, 187, 189, 191, 215, 238, 329, 421, 422/2012 πράξεις Ζ' Κλιμακίου, 326/2013 πράξη Κλιμακίου ΠΕΔ στο VII Τμήμα και 1502/2012 απόφαση του VI Τμήματος.

την εξειδίκευση της εγγραφείσας πίστωσης. Επομένως, μετά τη σύνταξη και θεώρηση της σχετικής μελέτης (τεχνικών προδιαγραφών) και των εγγράφων της σύμβασης, αυτά προωθούνται προς την Οικονομική Επιτροπή για έγκριση και καθορισμό των όρων διακήρυξης, χωρίς προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου.

Επίσης, δεν απαιτείται απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την εγγραφή του δήμου ως συνδρομητή σε εφημερίδες, περιοδικά ή άλλα έντυπα, καθώς και σε ηλεκτρονικές βάσεις πληροφοριών, όπως επίσης και για την επιστροφή χρηματικών ποσών αχρεωστήτως εισπραχθέντων.

Αντίθετα, απαιτείται προηγούμενη αιτιολογημένη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου αν πρόκειται να ανατεθεί δημόσια σύμβαση εκπόνησης μελετών, εφόσον η εκτιμώμενη αξία αυτής υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α..

Για την προκήρυξη αρχιτεκτονικών διαγωνισμών με την απονομή βραβείων, καθώς και καλλιτεχνικών έργων απαιτείται απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία καθορίζονται και οι όροι του διαγωνισμού. Δεν απαιτείται τέτοια απόφαση για τα καλλιτεχνικά έργα αξίας έως 5.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., εφόσον υπάρχει στον προϋπολογισμό εξειδικευμένη πίστωση².

Επισημαίνεται ότι σε περίπτωση ανάθεσης υπηρεσιών στον τομέα της καθαριότητας των δημοτικών χώρων, κατά τις διατάξεις του άρθρου 61 του Ν. 3979/2011, απαιτείται προηγούμενη έκδοση απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, με την οποία αφενός να διαπιστώνεται και να τεκμηριώνεται η αδυναμία εκτέλεσης των συγκεκριμένων εκάστοτε υπηρεσιών με ίδια μέσα του δήμου και αφετέρου να καθορίζεται το αντικείμενο των παρεχόμενων υπηρεσιών, η διάρκεια και η περιοχή, εντός της οποίας αυτές απαιτείται να παρασχεθούν. Η συγκεκριμένη διάταξη είναι ειδική και δεν θεωρείται καταργηθείσα και συνεπώς για την ανάθεση σε τρίτο της παροχής υπηρεσιών συλλογής και μεταφοράς στερεών αποβλήτων και ανακυκλώσιμων υλικών, καθαριότητας κοινόχρηστων χώρων και δημοτικών κτιρίων, συνεχίζει να υφίσταται η υποχρέωση λήψης αιτιολογημένης απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών και με την οποία να τεκμηριώνεται η αδυναμία εκτέλεσης συγκεκριμένων υπηρεσιών με ίδια μέσα του δήμου και καθορίζονται, ιδίως, το αντικείμενο των παρεχόμενων υπηρεσιών, η διάρκεια και η περιοχή, εντός της οποίας αυτές παρέχονται.

Προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου απαιτείται για την έγκριση εκτέλεσης δημοτικού έργου με αυτεπιστασία (παρ. 1 του άρθρου 11 του Π.Δ. 171/1987).

² Τα έργα αυτά ανατίθενται σύμφωνα με παρ. 7 του άρθρου 209 του Ν. 3463/2006 και την αριθμ. 1319/8-1-2007 (ΦΕΚ 50/Β'/23-1-2007) απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

Με εξαίρεση τις ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις, στις λοιπές περιπτώσεις απαλλοτριώσεως, η απόφαση του Δημάρχου για την ανάληψη της υποχρέωσης εκδίδεται πριν από τη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την κήρυξη της απαλλοτριώσεως, με βάση την εκτιμώμενη αξία του ακινήτου.

Σε περίπτωση αγοράς ή μίσθωσης ακινήτου, η απόφαση του Δημάρχου για την ανάληψη της υποχρέωσης εκδίδεται μετά τη σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και πριν την υπογραφή του συμβολαίου μεταβίβασης. Όταν διεξάγεται δημοπρασία, η απόφαση αυτή εκδίδεται πριν από την υπογραφή της διακήρυξης.

Για τη δαπάνη που απορρέει από Προγραμματική Σύμβαση, η Α.Α.Υ. εκδίδεται από το Δήμαρχο μετά τη σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και πριν τη σύναψη αυτής.

Η δαπάνη που αφορά χρηματοδότηση της κοινωφελούς επιχείρησης, αναλαμβάνεται από το Δήμαρχο μετά τη σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία καθορίζεται το ύψος αυτής.

Με την απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής περί χορήγησης πάγιας προκαταβολής (άρθρο 173 του Ν. 3463/2006) ορίζεται ως διαχειριστής αυτής ο δημοτικός υπάλληλος και ο αναπληρωτής του.

Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου μετά από πρόταση των υπολόγων διαχειριστών εγκρίνεται ότι τα ποσά της πάγιας προκαταβολής κατατίθενται σε τραπεζικούς λογαριασμούς ειδικού σκοπού, που ανήκουν στον οικείο Δήμο. Υπεύθυνοι κίνησης των λογαριασμών είναι οι δημοτικοί υπάλληλοι, που ορίζονται με την απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής.

Η Οικονομική Επιτροπή είναι αρμόδια για τη λήψη απόφασης για μία και μόνο τροποποίηση έως 5% του φυσικού ή οικονομικού αντικειμένου συμβάσεων ποσού έως 120.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α.

Για την έγκριση του πρωτοκόλλου παραλαβής των συμβάσεων αυτών απαιτείται αιτιολογημένη απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής.

Για τροποποίηση συμβάσεων μεγαλύτερου ποσού και ποσοστού, η αρμοδιότητα λήψης της σχετικής απόφασης ανήκει στο Δημοτικό Συμβούλιο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 132 του Ν. 4412/2016.

Γ. Δημοτικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου

Οι διατάξεις των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018 ισχύουν για τους δήμους και τα δημοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, με εξαίρεση τις Σχολικές Επιτροπές, οι οποίες «δεν εφαρμόζουν τις διατάξεις του Β.Δ. 17- 5/15.6.1959 (ΦΕΚ 114 Α΄) «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των δήμων και κοινοτήτων», όπως ισχύει καθώς και του Ν.Δ. 476/1974 «περί λογιστικού των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου» και δεν

υποχρεούνται σε σύνταξη προϋπολογισμού»³. Οι Σχολικές Επιτροπές διαχειρίζονται τις σχετικές πιστώσεις σύμφωνα με τις ειδικές περί αυτών ρυθμίσεις, κατ' απόκλιση από τους κανόνες του λογιστικού των ν.π.δ.δ. και του λογιστικού των Ο.Τ.Α. και χωρίς τη σύνταξη προϋπολογισμού⁴.

Η εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018 στα δημοτικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου προκύπτει αφενός από την προσεκτικά εξέταση των νέων διατάξεων και αφετέρου από την υφιστάμενη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Οι θεσμικές αλλαγές του Ν. 4555/2018 σε θέματα οικονομικής διαχείρισης αποτελούν προσαρμογή των ειδικότερων δεδομένων των Ο.Τ.Α. στις διατάξεις του Ν. 4270/2014, οι οποίες επιβάλλουν ως βασική δημοσιολογιστική αρχή το σαφή διαχωρισμό των διατακτών από τους εκκαθαριστές υπολόγους και της μη σύμπτωσης τους στο ίδιο φυσικό πρόσωπο⁵. Αυτή η βασική αρχή του δημοσιολογιστικού δικαίου πρέπει να τηρείται απαρέγκλιτα και από τα δημοτικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς δεν μπορούν τα πρόσωπα που έχουν την αρμοδιότητα να αποφασίζουν για την ανάληψη δαπανών (πρόεδρος, διοικητικό συμβούλιο), που αποτελεί έργο των διατακτών να εμπλέκονται με οιονδήποτε τρόπο στην οικονομική διαχείριση (έκδοση πράξεων εκκαθάρισης, υπογραφή χρηματικών ενταλμάτων, κλπ.), που αποτελεί έργο των υπολόγων.

Ο Ν. 4270/2014 και το Π.Δ. 80/2016 εφαρμόζονται και στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στους Ο.Τ.Α., καθόσον αυτά εντάσσονται στον Υποτομέα Ο.Τ.Α. των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 14 παρ. 1 περ. β και δ του ν. 4270/2014)⁶.

Ειδικότερα, στις Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης έχει κριθεί από τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου ότι για θέματα οικονομικής διαχείρισης ισχύουν οι διατάξεις του Ν. 4270/2014, του Π.Δ. 80/2016, του β.δ/τος της 17^{ης} Μαΐου/15^{ης} Ιουνίου 1959, του Ν. 4555/2018, και του Ν. 1069/1980. Κατά τις διατάξεις αυτές, οι Δ.Ε.Υ.Α. πριν από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε δαπάνης απαιτείται να εκδώσουν απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, η οποία υπογράφεται από τον Προϊστάμενο των Οικονομικών Υπηρεσιών τους και τον Γενικό Διευθυντή τους, που ρητά ορίζεται στο άρθρο 17 του Ν. 1069/1980 ως ο διατάκτης των δαπανών τους, ανεξαρτήτως αν η απόφαση αφορά δαπάνη που ανάγεται στην αρμοδιότητά του, όπως όταν πρόκειται για εκτέλεση προμηθειών μέχρι ορισμένου ποσού ή δαπάνη που ανάγεται στην αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου⁷. Τα ανωτέρω

3 Άρθρο 2 της αριθμ. 8440/24-2-2011 απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Καθορισμός λειτουργίας των Σχολικών Επιτροπών και ρύθμιση οικονομικών θεμάτων αυτών» (Β' 318/25.2.2011), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 2 του άρθρου 103 του Ν. 3852/2010.

4 Αριθμ. 182/2017 πράξη Κλιμακίου ΠΕΔ στο VII Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

5 Αιτιολογική έκθεση του Ν. 4555/2018 επί των διατάξεων του άρθρου 204.

6 Αριθμ. 165/2018 Πράξη Κλιμακίου ΠΕΔ στο VII Τμήμα.

7 Αριθμ. 9, 58, 60, 122/2018, 19, 57, 64, 67, 106, 143, 148, 149/2017, 197, 210, 212, 331, 358/2016 πράξεις Κλιμακίου ΠΕΔ στο VII Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

δεν θίγονται μετά την εφαρμογή του Ν. 4555/2018 και συνεπώς οι αναλήψεις δαπανών θα συνεχίζουν να υπογράφονται από τον Προϊστάμενο των Οικονομικών Υπηρεσιών και από τον Γενικό Διευθυντή της Δ.Ε.Υ.Α., ενώ οι πράξεις εκκαθάρισης (καταστάσεις πληρωμών) και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής των Δ.Ε.Υ.Α. θα υπογράφονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 23 του Β.Δ/τος της 17 Μαΐου/15 Ιουνίου 1959, προσαρμοσμένα στις διατάξεις του άρθρου 204 του Ν. 4555/2018, από τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών, τον προϊστάμενο της λογιστικής υπηρεσίας (δυνητικά) και τον συντάκτη αυτών. Ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών, με απόφασή του, μπορεί να εξουσιοδοτεί υφιστάμενό του, που ανήκει στην ίδια οργανική μονάδα, να υπογράψει με εντολή του πράξεις, βεβαιώσεις και τίτλους πληρωμής⁸.

Οι δημοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις για κάθε πράξη που επιβαρύνει τον προϋπολογισμό τους οφείλουν να εφαρμόζουν τις διατάξεις του Ν. 4270/2014, του Π.Δ. 80/2016, του Ν. 4555/2018 και του Ν. 3463/2006. Στην ουσία επειδή διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα, το οποίο προέρχεται κυρίως από την χρηματοδότηση του δήμου, μέσω του ετήσιου προγράμματος δράσης, οφείλουν να τηρούν κατά γράμμα τις διατάξεις του δημοσίου λογιστικού⁹. Συνεπώς, πριν από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε δαπάνης απαιτείται να εκδίδουν απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, η οποία υπογράφεται από τον Προϊστάμενο των Οικονομικών Υπηρεσιών τους και τον/ην Πρόεδρο της επιχείρησης. Τα ανωτέρω δεν θίγονται από τις διατάξεις του Ν. 4555/2018 και επομένως οι αναλήψεις δαπανών θα συνεχίζουν να υπογράφονται από τον Προϊστάμενο των Οικονομικών Υπηρεσιών και τον/ην Πρόεδρο της κοινωφελούς επιχείρησης, ενώ οι πράξεις εκκαθάρισης (καταστάσεις πληρωμών) και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής των κοινωφελών επιχειρήσεων θα υπογράφονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 204 του Ν. 4555/2018, από τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών και τον συντάκτη αυτών.

Οι Δημοτικές ανώνυμες εταιρείες του άρθρου 266 του Ν. 3463/2006 (Μονομετοχικές), υποχρεούνται στην τήρηση των διατάξεων του Ν. 4270/2014, του Π.Δ. 80/2016, του Ν. 4555/2018 και του Ν. 3463/2006¹⁰. Συνεπώς, πριν από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε δαπάνης απαιτείται να εκδίδουν απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, η οποία υπογράφεται από τον Προϊστάμενο των Οικονομικών Υπηρεσιών τους και τον/ην Πρόεδρο της επιχείρησης. Τα ανωτέρω δεν θίγονται από τις διατάξεις του Ν. 4555/2018 και επομένως οι αναλήψεις δαπανών θα συνεχίζουν να υπογράφονται από τον Προϊστάμενο των Οικονομικών Υπηρεσιών τους και από τον/ην Πρόεδρο της δημοτικής ανώνυμης εταιρείας, ενώ οι πράξεις εκκαθάρισης (καταστάσεις πληρωμών) και τα χρηματικά εντάλματα

⁸ Παρ. 1 του άρθρου 25 του Ν. 4270/2014, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 58 του Ν. 4438/2016.

⁹ Αριθμ. 17, 18/2018, 200/2017, 14/2016, 97, 122/2013 Πράξεις Κλιμακίου ΠΕΔ στο VII Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

¹⁰ Αριθμ. 165/2018, 184/2017 Πράξεις Κλιμακίου ΠΕΔ στο VII Τμήμα και 195/2014 πράξη ΣΤ' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

πληρωμής των ανωνύμων εταιρειών θα υπογράφονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 204 του Ν. 4555/2018, από τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών και τον συντάκτη αυτών.

Δ. Η έννοια της εξειδικευμένης πίστωσης

Εξειδικευμένη θεωρείται η πίστωση, όταν κατονομάζεται ρητά η συγκεκριμένη δαπάνη για την οποία προορίζεται και προσδιορίζεται στο αναλυτικότερο δυνατό επίπεδο κωδικοποίησης του προϋπολογισμού.

Παρά την ασάφεια και τη γενίκευση του ανωτέρω ορισμού και τις αρνητικές συνέπειες που ενδεχόμενα προκαλέσει, εκτιμώ πως δαπάνες των οποίων η ανάληψη απαιτεί την έκδοση προηγούμενης απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, εφόσον ο τίτλος της εγγραφείσας δαπάνης είναι γενικός και δεν εξειδικεύεται ανά συγκεκριμένο φορέα ή πρόσωπο, μπορεί να είναι οι εξής:

- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6423 «Οδοιπορικά έξοδα και αποζημίωση τρίτων», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις του άρθρου 140 του Ν. 3463/2006 και αφορούν στην καταβολή των δαπανών μετακίνησης σε αιρετούς για εκτέλεση υπηρεσίας.
- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6423 «Οδοιπορικά έξοδα και αποζημίωση τρίτων», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 70 του Ν. 3852/2010 και αφορούν στην καταβολή εξόδων κίνησης και ημερήσιας αποζημίωσης σε ιδιώτες μέλη επιτροπών για μετακινήσεις στο εσωτερικό ή εξωτερικό για εκτέλεση υπηρεσίας δημοτικού σκοπού.
- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 643 «Δημόσιες σχέσεις» και ειδικότερα στους Κ.Α. 6431 «Έξοδα ενημέρωσης και προβολής δραστηριοτήτων του Δήμου», Κ.Α. 6432 «Δαπάνες εκθέσεων στο εσωτερικό και στο εξωτερικό», Κ.Α. 6433 «Τιμητικές διακρίσεις, αναμνηστικά δώρα και έξοδα φιλοξενίας» και Κ.Α. 6434 «Λοιπές δαπάνες δημοσίων σχέσεων», οι οποίες αναλαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 158 του Ν. 3463/2006 και αφορούν στην καταβολή συναφών με τους τίτλους αυτών δαπανών.
- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στους Κ.Α. 644 «Συνέδρια και εορτές», 647 «Έξοδα καλλιτεχνικών, αθλητικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων», οι οποίες αναλαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 158 του Ν. 3463/2006 και αφορούν στην έγκριση διενέργειας εκδηλώσεων, εορτών, συνεδρίων, συναντήσεων, κλπ., εφόσον σχετίζονται με την εδαφική περιφέρεια του Δήμου και

συνδέονται με την προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων ή των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων του.

- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6481 «Έξοδα λειτουργίας συσσιτίων», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 202 του Ν. 3463/2006 και αφορούν δαπάνες για είδη διαβίωσης και περίθαλψης σε οικονομικά αδύνατους κατοίκους και πολύτεκνους, για την αντιμετώπιση έκτακτης και σοβαρής ανάγκης.
- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6731 «Προαιρετικές εισφορές σε ΝΠΔΔ», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 202 του Ν. 3463/2006 και αφορούν σε επιχορηγήσεις Ν.Π.Δ.Δ. (όχι δημοτικών) με κοινωφελή δράση.
- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6733 «καταβολή χρηματικών βοηθημάτων σε άπορους δημότες», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 202 του Ν. 3463/2006 και αφορούν στην καταβολή χρηματικών βοηθημάτων σε οικονομικά αδύνατους κατοίκους και πολύτεκνους για την αντιμετώπιση έκτακτης και σοβαρής ανάγκης.
- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6735 «επιχορηγήσεις σε αθλητικούς συλλόγους και σωματεία», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 202 του Ν. 3463/2006, εφόσον το εγγραφέν ποσό είναι γενικό και δεν εξειδικεύεται ανά συγκεκριμένο αθλητικό σύλλογο. Επισημαίνεται ότι είναι εξαιρετικά δυσχερές να εγγραφεί στον προϋπολογισμό κατά το στάδιο της κατάρτισής του, συγκεκριμένο ποσό ανά σύλλογο, αφού η επιχορήγηση δίνεται κατόπιν σχετικής αίτησης του σωματείου, η οποία υποβάλλεται προς το Δημοτικό Συμβούλιο πριν από την πραγματοποίηση των εκδηλώσεων, για την κάλυψη των δαπανών των οποίων αυτή προορίζεται. Στην αίτηση απαραίτητα προσδιορίζονται οι προγραμματισμένες εκδηλώσεις και ο προϋπολογισμός των εξόδων αυτών (αριθμ. 93/2016, 169/2015, 38/2012 πράξεις του Κλιμακίου ΠΕΔ στο VII Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου).
- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6736 «Επιχορηγήσεις σε πολιτιστικούς συλλόγους και σωματεία», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 202 του Ν. 3463/2006, εφόσον το εγγραφέν ποσό είναι γενικό και δεν εξειδικεύεται ανά συγκεκριμένο πολιτιστικό σύλλογο. Επιπλέον, ισχύουν όσα αναφέρθηκαν για την επιχορήγηση αθλητικών συλλόγων. Στο συγκεκριμένο Κ.Α. εγγράφονται και οι επιχορηγήσεις φορέων που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη και προβολή του δήμου, σύμφωνα με την περίπτ. 30 της παρ. 4 του άρθρου 94 του Ν. 3852/2010. Εναλλακτικά, οι επιχορηγήσεις προς τους φορείς

αυτούς (που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη και προβολή του δήμου) μπορεί να εγγραφούν στον Κ.Α. 6739 «Λοιπές προαιρετικές πληρωμές για μεταβιβάσεις εισοδημάτων σε τρίτους».

- Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6739 «Λοιπές προαιρετικές πληρωμές για μεταβιβάσεις εισοδημάτων σε τρίτους», οι οποίες αναλαμβάνονται κατά τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 94 του Ν. 3852/2010 και αφορούν σε καταβολή επιχορηγήσεων φορέων που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη και προβολή του δήμου.

Με την παρ. 1 του άρθρου 203 του Ν. 4555/2018 ναι μεν απονέμεται αποκλειστικά στο Δήμαρχο η αρμοδιότητα να αποφασίζει για την έγκριση των δαπανών και τη διάθεση όλων των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό πιστώσεων, με την προϋπόθεση όμως να έχει εγγραφεί εξειδικευμένη πίστωση. Κατά την αιτιολογική έκθεση του Ν. 4555/2018, ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρονται οι διατάξεις του άρθρου 202 του Ν. 3463/2006, περί παροχής επιχορηγήσεων και βοηθημάτων, διότι η αρχική εγγραφή στον προϋπολογισμό καθορίζει το ύψος του συνολικού προς διάθεση χρηματικού ποσού, όμως από τη φύση της δεν μπορεί να καθορίζει τους τελικούς δικαιούχους. Οπότε, στην περίπτωση αυτή, απαιτείται προς τούτο απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, πριν τη διάθεση πίστωσης από τον Δήμαρχο. Χρησιμοποιείται, δηλαδή ως παράδειγμα περίπτωση (επιχορηγήσεις και βοηθήματα), που ούτως ή άλλως υπάγονταν στις αρμοδιότητες του Δημοτικού Συμβουλίου.

Επειδή από την αιτιολογική έκθεση του Ν. 4555/2018 διακρίνεται καθαρά πως η βούληση του νομοθέτη είναι η επιτάχυνση και απλοποίηση των διαδικασιών και η αποτελεσματικότερη οικονομική λειτουργία του δήμου¹¹, γι' αυτό και εκτιμώ πως δεν απαιτείται προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για πληθώρα πιστώσεων που εγγράφονται σε Κ.Α. του προϋπολογισμού εξόδων, που ενδεχομένως τεθεί ζήτημα μη εξειδικευμένης πίστωσης, όπως λ.χ. Κ.Α. 607 «Δαπάνες πρόσληψης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης προσωπικού», Κ.Α. 611 «Αμοιβές και έξοδα ελεύθερων επαγγελματιών», Κ.Α. 613 «Αμοιβές τρίτων μη ελεύθερων επαγγελματιών», Κ.Α. 614 «Αμοιβές τρίτων με την ιδιότητα νομικού προσώπου», Κ.Α. 626 «Συντήρηση και επισκευή αγαθών διαρκούς χρήσης από τρίτους», Κ.Α. 641 «Έξοδα μεταφορών», Κ.Α. 66 «Δαπάνες προμήθειας αναλωσίμων», Κ.Α. 713 «Προμήθειες Παγίων» κλπ.. Για τη διάθεση πιστώσεων που έχουν εγγραφεί στο

11 Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 4555/2018 επί των διατάξεων του Κεφαλαίου Ι' (άρθρα 175-210) «προωθείται ένα πλέγμα ρυθμίσεων που απλοποιούν, εκσυγχρονίζουν και καθιστούν πιο αποτελεσματικό το πλαίσιο οικονομικής λειτουργίας, ελαφρύνουν τα συλλογικά αιρετά όργανα της αυτοδιοίκησης από διαδικαστικού χαρακτήρα τυπικές αρμοδιότητες και δημιουργούν τις προϋποθέσεις εντοπισμού του πολιτικού και προγραμματικού διαλόγου στα ουσιαστικά Με τον τρόπο αυτόν καθίσταται αποτελεσματικότερη η οικονομική λειτουργία του δήμου και επιταχύνονται οι σχετικές διαδικασίες, χωρίς επ' ουδενί να επηρεάζεται δυσμενώς η πύξη της νομιμότητας κατά τη διεξαγωγή των διαδικασιών αυτών...».

δημοτικό προϋπολογισμό εξόδων στους ως άνω Κ.Α., θεωρώ πως ο Δήμαρχος αποφασίζει με την έκδοση της Α.Α.Υ., χωρίς προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου περί εξειδίκευσης της σχετικής πίστωσης¹². Εξάλλου, ούτε κατά το πρωθύστερο καθεστώς απαιτούνταν προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για τις δαπάνες αυτές.

Πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στον Κ.Α. 6111 «Αμοιβές νομικών και συμβολαιογράφων» και αφορούν στην καταβολή δαπανών σε πληρεξούσιους δικηγόρους, εφόσον στο δήμο δεν υπηρετεί δικηγόρος με πάγια αντιμισθία ή αυτός που υπηρετεί δεν μπορεί αποδεδειγμένα να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, διατίθενται με απόφαση Δημάρχου (Α.Α.Υ.). Στις περιπτώσεις αυτές, η ανάθεση πληρεξουσιότητας σε συγκεκριμένο δικηγόρο γίνεται με απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής (περ. ιε΄ της παρ. 1 του άρθρου 72 του Ν. 3852/2010), ενώ αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 281 του Ν. 3463/2006, μπορεί με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου να καθορισθεί αμοιβή, κατ' εξαίρεση των Κώδικα περί δικηγόρων (Ν. 4194/2013), η οποία όμως ως προς τα εύλογα όρια της, κρίνεται από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Για τη σύννομη εκκαθάριση δαπάνης προς πληρεξούσιο δικηγόρο, απαιτείται κατά σειρά ενεργειών α) η έκδοση απόφασης του δημάρχου για την ανάληψη της υποχρέωσης (Α.Α.Υ.), λαμβάνοντας υπόψη το κατ' εκτίμηση ύψος της δαπάνης¹³, β) απόφαση Οικονομικής Επιτροπής για τον ορισμό του πληρεξούσιου δικηγόρου και γ) αν απαιτείται, απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την καταβολή αμοιβής, κατά παρέκκλιση των οριζόμενων στον Ν. 4194/2013.

Ε. Παραδοχές και συμπεράσματα

1) Με τις διατάξεις των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018 εναρμονίζεται πλήρως το ειδικό νομοθετικό καθεστώς που ίσχυε για τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. σε θέματα οικονομικής διαχείρισης με τα προβλεπόμενα στο Ν. 4270/2014 και το εκτελεστικό του διάταγμα το Π.Δ. 80/2016. Διασαφηνίζεται ότι ο διατάκτης-δήμαρχος (αυτός που αναλαμβάνει υποχρεώσεις για λογαριασμό του δήμου, δηλαδή αποφασίζει για την ανάληψη κάθε δημοτικής δαπάνης) δεν μπορεί με οιονδήποτε τρόπο να εμπλέκεται σε διαχειριστικά θέματα, που αποτελούν αρμοδιότητα των υπολόγων (αυτών που διαχειρίζονται χρήματα και αξίες κατ' εντολή των διατακτών, δηλαδή κατ' ουσίαν εκτελούν τις αποφάσεις αυτών). Πράξεις σχετικά με τον έλεγχο και την εκκαθάριση μιας δαπάνης, έκδοση, υπογραφή και εξόφληση των χρηματικών ενταλμάτων, έκδοση, συνυπογραφή ή εξόφληση επιταγών, κλπ.

12 Βλέπε και την απάντηση 6 των αναρτηθεισών στο site του Υπουργείου Εσωτερικών ερωτοαπαντήσεων σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018.

13 Βλέπε απάντηση 8 των αναρτηθεισών στο site του Υπουργείου Εσωτερικών ερωτοαπαντήσεων σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018.

εντάσσονται στα καθήκοντα των υπολόγων υπαλλήλων και συνεπώς δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να ασκούνται από διατάκτες (δημάρχους ή άλλους αιρετούς), διότι η ανάμειξή τους σε διαχειριστικές ενέργειες της ταμειακής υπηρεσίας δεν επιτρέπονται¹⁴. Συνεπώς, επέρχεται ξεκάθαρος διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων των διατακτών (δήμαρχος) και των υπολόγων (υπάλληλοι).

2) Οι Οικονομικές Υπηρεσίες των δήμων είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες για τη διενέργεια όλων των διαδικασιών ελέγχου των αναλήψεων υποχρεώσεων.

Κατά τις διατάξεις της περίπτ. ε΄ της παρ. 1 του άρθρου 58 του Ν. 3852/2010, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παρ. 1 του άρθρου 203 του Ν. 4555/2018, ο Δήμαρχος αποφασίζει για την έγκριση των δαπανών και τη διάθεση όλων των πιστώσεων του προϋπολογισμού, που έχουν εγγραφεί αρχικά ή μετά από αναμόρφωση, με την έκδοση της σχετικής απόφασης ανάληψης υποχρέωσης (Α.Α.Υ.), χωρίς την προηγούμενη έκδοση απόφασης Οικονομικής Επιτροπής. Σε περιπτώσεις εγγραφής γενικής και μη εξειδικευμένης πίστωσης στο δημοτικό προϋπολογισμό, πριν την έκδοση της Α.Α.Υ., απαιτείται προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, προκειμένου να επέλθει η αναγκαία εξειδίκευση. Στην περίπτωση αυτή, πριν από την Α.Α.Υ. του Δημάρχου, εκδίδεται σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου (π.χ. δαπάνες μετακίνησης αιρετών, εορτών, εκδηλώσεων, τιμητικών διακρίσεων, συνεδρίων, επιχορηγήσεων, παροχής βοηθημάτων, κλπ.).

Ως «ανάληψη υποχρέωσης» νοείται η διοικητική πράξη με την οποία γεννάται ή βεβαιώνεται υποχρέωση του Ο.Τ.Α. έναντι τρίτων (νομική δέσμευση). Για να αναληφθεί έγκυρα οποιαδήποτε υποχρέωση ή να εκτελεσθεί οποιαδήποτε δαπάνη από τους Ο.Τ.Α., εκδίδεται από τον διατάκτη (δήμαρχο) απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, με την οποία εγκρίνεται η εκάστοτε δαπάνη και η διάθεση της αναγκαίας πίστωσης. Ουσιαστικά, με την έκδοση και υπογραφή της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης ταυτίζεται¹⁵ η νομική δέσμευση (έγκριση πραγματοποίησης της σχετικής δαπάνης) με τη δημοσιονομική δέσμευση (δέσμευση της αναγκαίας πίστωσης), όπως ακριβώς συμβαίνει στους φορείς της Κεντρικής Διοίκησης, όπου με την έκδοση της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης εγκρίνεται ταυτόχρονα και η πραγματοποίηση της δαπάνης¹⁶.

Συνεπώς, το αρμόδιο όργανο (δήμαρχος) εγκρίνει την πραγματοποίηση της δαπάνης και τη διάθεση της σχετικής πίστωσης, την οποία καταλογίζει σε βάρος συγκεκριμένου κωδικού αριθμού του προϋπολογισμού εξόδων του δήμου, με τη συμπλήρωση και

14 Παρ. 6 του άρθρου 204 του Ν. 4555/2018.

15 Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 203 του Ν. 4555/2018 «Η έγκριση δαπάνης/διάθεση πίστωσης, συντελείται με την σχετική απόφαση ανάληψης υποχρέωσης που θα εκδίδει ο δήμαρχος, η οποία αποτελεί ουσιαστικά εκτελεστική πράξη της ήδη εκδοθείσας απόφασης του δημοτικού συμβουλίου με την οποία έχει ψηφιστεί ο προϋπολογισμός.».

16 Παρ. 2 του άρθρου 2 του Π.Δ. 80/2016 και αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκύκλιος του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΑΔΑ: ΨΒΞΒΗ-ΔΤΗ).

υπογραφή του τυποποιημένου εντύπου της Απόφασης Ανάλυσης Υποχρέωσης, όπως αυτό εμπεριέχεται στο παράρτημα Α΄ της αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών.

Κατ' εξαίρεση για έκτακτες δαπάνες, καθώς και για την ανάληψη σταθερών, διαρκούς ή περιοδικού χαρακτήρα δαπανών, η δέσμευση των σχετικών πιστώσεων διενεργείται αμέσως μετά την έναρξη του οικονομικού έτους για ολόκληρο το ποσό των εγγεγραμμένων πιστώσεων του εγκεκριμένου προϋπολογισμού¹⁷.

Ειδικά, όσον αφορά στις δαπάνες για την πραγματοποίηση προμηθειών, παροχή υπηρεσιών και εκτέλεση δημόσιων έργων, εφόσον ακολουθείται διαγωνιστική διαδικασία, η απόφαση ανάληψης υποχρέωσης εκδίδεται πριν από την υπογραφή της σχετικής διακήρυξης, ενώ στις περιπτώσεις απευθείας ανάθεσης πριν την έκδοση της απόφασης ανάθεσης και της σύμβασης¹⁸.

Στην απόφαση ανάληψης υποχρέωσης ενσωματώνεται πράξη - βεβαίωση του Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών σχετικά με:

- i) την ύπαρξη σχετικής πίστωσης στον προϋπολογισμό εξόδων και δέσμευση ισόποσης πίστωσης για την πληρωμή της δαπάνης,
- ii) τη νομιμότητα της δαπάνης,
- iii) τη μη παραγραφή αυτής.

Η απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, που εμπεριέχει στο σώμα της τη σχετική βεβαίωση του Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών, αναρτάται στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ., εφόσον πρόκειται για ανάθεση δημόσιας σύμβασης αξίας ίσης ή ανώτερης των χιλίων (1.000) ευρώ, χωρίς το Φ.Π.Α.¹⁹ ή στο «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» στις λοιπές περιπτώσεις και έχει ισχύ από την ανάρτησή της. Σχετικό υπόδειγμα απόφασης ανάληψης υποχρέωσης περιλαμβάνεται στο παράρτημα Α΄ της αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών. Όπως αναφέρεται και στην ανωτέρω εγκύκλιο, η ανάληψη υποχρέωσης δεν επιτρέπεται να διενεργείται με διαφορετικό τύπο εγγράφου από αυτόν του παραρτήματος Α΄ της εν λόγω εγκυκλίου.

ΣΤ. Απόφαση Ανάλυσης Υποχρέωσης

Ο τρόπος και η διαδικασία έκδοσης της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης, καθορίζεται ως εξής:

¹⁷ Άρθρο 9 του Π.Δ. 80/2016 και αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκύκλιος του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

¹⁸ Παρ. 4 του άρθρου 4 του Π.Δ. 80/2016 και αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκύκλιος του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

¹⁹ Παρ. 1 του άρθρου 38 του Ν. 4412/2016.

α) Ο Δήμαρχος ή ο εξουσιοδοτηθείς από αυτόν Αντιδήμαρχος ή προϊστάμενος ή υπάλληλος²⁰ συντάσσει **τεκμηριωμένο αίτημα**, το οποίο εφόσον αφορά σύναψη δημόσιας σύμβασης προμήθειας, υπηρεσίας ή έργου μπορεί να είναι η τεχνική έκθεση ή η μελέτη, που στην ουσία αποτελεί το **πρωτογενές αίτημα** της παρ. 3 του άρθρου 38 του Ν. 4412/2016 και της αριθμ. 57654/22-5-2017 Απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης και το αποστέλλει στην Οικονομική Υπηρεσία, η οποία στη συνέχεια εκδίδει σε δύο (2) αντίτυπα το **σχέδιο της Απόφασης Ανάλυσης Υποχρέωσης (Α.Α.Υ.)**, εφόσον προηγούμενα ελέγξει αν το ποσό της προτεινόμενης δαπάνης καλύπτεται από την εγγραφείσα στο προϋπολογισμό πίστωση και αν η προς ανάληψη δαπάνη είναι νόμιμη²¹. Το σχέδιο της Α.Α.Υ. δεν αποτελεί διαφορετικό έγγραφο από το τυποποιούμενο υπόδειγμα της Α.Α.Υ., με τη διαφορά ότι δεν φέρει αριθμό πρωτοκόλλου και υπογραφές.

β) Ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών (Π.Ο.Υ.), αφού ελέγξει την τήρηση των ανωτέρω, υπογράφοντας στο αριστερό μέρος τα δυο (2) αντίτυπα του σχεδίου της Α.Α.Υ., βεβαιώνει την ύπαρξη σχετικής και επαρκούς πίστωσης για την εκτέλεση της δαπάνης και τη δέσμευση της πίστωσης αυτής για την πληρωμή της συγκεκριμένης δαπάνης. Παράλληλα, το ποσό της δαπάνης καταχωρείται στα λογιστικά βιβλία και δεσμεύεται, μέσω του πληροφοριακού συστήματος, η αντίστοιχη πίστωση στο δημοτικό προϋπολογισμό, λαμβάνοντας μοναδικό αριθμό καταχώρησης²². Η βεβαίωση παρέχεται με την πράξη του Προϊστάμενου Οικονομικών Υπηρεσιών, επί του σχεδίου απόφασης.

Ειδικότερα, ο Π.Ο.Υ. ελέγχει εάν:

i) η εγγραφείσα στον προϋπολογισμό πίστωση επαρκεί για να καλύψει το ποσό της δαπάνης, που θα απαιτηθεί μέχρι τέλους του οικονομικού έτους.

ii) η δαπάνη είναι νόμιμη, δηλαδή αν προβλέπεται ρητά από διάταξη νόμου ή κανονιστικής διοικητικής πράξης ή εξυπηρετεί την αποστολή του Ο.Τ.Α., σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία του και αν υπάρχει στον προϋπολογισμό εγγεγραμμένη σχετική και επαρκής πίστωση,

iii) η σχετική απαίτηση κατά του Ο.Τ.Α. δεν έχει παραγραφεί, εφόσον αφορά δαπάνη που δεσμεύεται η αναγκαία πίστωση μετά την παραλαβή του σχετικού λογαριασμού ή της δικαστικής απόφασης (συναλλαγματικές διαφορές, εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, δαπάνες πολιτικής προστασίας, διοικητικής εκτέλεσης, ΔΙΑΣ κ.λπ.), καθώς και για δαπάνες παρελθόντων ετών και

iv) το αίτημα του διατάκτη (Δημάρχου ή άλλου προσώπου εξουσιοδοτούμενου προς τούτο) για την έκδοση σχετικής απόφασης προηγείται οποιασδήποτε άλλης ενέργειας πραγματοποίησης της δαπάνης.

²⁰ Άρθρο 88 του Ν. 3463/2006 και αριθμ. 39788/31-07-2018 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.

²¹ Αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκύκλιος του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

²² Αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκύκλιος του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Κατά τον έλεγχο, εξετάζονται και τα παρεμπιπτόντως αναφεύμενα ζητήματα, που δεν συνιστά έλεγχο σκοπιμότητας, δηλαδή παρέμβαση στις αρμοδιότητες του διατάκτη, αφού περιορίζεται στα τυπικά θέματα νομιμότητας της διοικητικής πράξης (απόφασης ανάληψης υποχρέωσης), χωρίς να επεκτείνεται σε θέματα ουσίας ή κρίσης των ενεργειών.

Ο Προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας εξετάζει την εφαρμογή των γενικών αρχών της δημοσιονομικής διαχείρισης, χωρίς αυτό να συνιστά παραβίαση της διακριτικής ευχέρειας του διατάκτη για την κατά την κρίση του διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού που διαχειρίζεται.

Συγκεκριμένα, ο Προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας εξετάζει αν η υπό ανάληψη δαπάνη πληροί την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, κατά την οποία η διαχείριση της περιουσίας και των υποχρεώσεων του Ο.Τ.Α., πρέπει να διενεργείται με σύνεση και με γνώμονα την εξασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Ειδικότερα, η αρχή αυτή εξειδικεύεται:

- στην αρχή της οικονομικότητας, σύμφωνα με την οποία τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. πρέπει να διατίθενται έγκαιρα, στην ενδεδειγμένη ποιότητα και ποσότητα, με την ελάχιστη δημοσιονομική επιβάρυνση και με τη χρήση των αναγκαίων μόνο διοικητικών πόρων και εν ολίγοις να εκπληρώνονται οι σκοποί των Ο.Τ.Α. με την κατά το δυνατόν ελάχιστη επιβάρυνση του προϋπολογισμού τους.
- Στην αρχή της αποδοτικότητας, σύμφωνα με την οποία πρέπει να τηρείται η βέλτιστη δυνατή σχέση μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και των επιτυγχανόμενων αποτελεσμάτων και
- στην αρχή της αποτελεσματικότητας, σύμφωνα με την οποία ελέγχεται η επίτευξη των συγκεκριμένων αντικειμενικών στόχων και των αποτελεσμάτων που έχουν εκ των προτέρων οριστεί.

Ο Προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας οφείλει να εξετάζει αν οι ενέργειες του διατάκτη συνάδουν με τις ανωτέρω γενικές αρχές της δημοσιονομικής διαχείρισης και εφόσον διαπιστώσει τυχόν παρεκκλίσεις από τις εν λόγω αρχές το αναφέρει γραπτώς στο διατάκτη. Αν λ.χ. ο Προϊστάμενος διαπιστώνει παρεκκλίσεις από την αρχή της οικονομικότητας, αφού από τα στοιχεία που διαθέτει, προκύπτει ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται ή που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση μιας δαπάνης υπερβαίνουν την ενδεδειγμένη ποσότητα και δε διατίθενται με την ελάχιστη δημοσιονομική επιβάρυνση και με τη χρήση των αναγκαίων μόνο διοικητικών πόρων, πρέπει να επισημάνει στο διατάκτη γραπτώς τις εν λόγω παρεκκλίσεις.

Το σχέδιο της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης πρέπει να φέρει πλήρη αιτιολόγηση της δαπάνης, με σαφή αναφορά στη συγκεκριμένη δραστηριότητα που εξυπηρετείται από

την πραγματοποίησή της και στο χρόνο υλοποίησής της. Η αιτιολογία πραγματοποίησης της δαπάνης πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο σαφής, επαρκής, ειδική και αναλυτική. Γενικές και αόριστες εκφράσεις περί αναγκαιότητας της δαπάνης δεν πληρούν την προϋπόθεση του νόμου.

Αν υπάρχει διαθέσιμη και επαρκής πίστωση αλλά δεν πληρούνται οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις και όροι για την παροχή της βεβαίωσης, ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών ενημερώνει εγγράφως το διατάκτη. Αν ο διατάκτης εμμένει στο αίτημά του για προώθηση της διαδικασίας δέσμευσης πίστωσης, τότε ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών οφείλει να: i) παρέχει τη βεβαίωση και να συνεχίσει τη διαδικασία έκδοσης της σχετικής απόφασης ανάληψης υποχρέωσης και ii) ενημερώσει με έγγραφό του την αρμόδια Δημοσιονομική Υπηρεσία Εποπτείας και Ελέγχου του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και τον Επόπτη Ο.Τ.Α.. Στην περίπτωση αυτή, ο Προϊστάμενος απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη, η οποία βαρύνει πλέον αποκλειστικά τον εντολέα.

γ) Στη συνέχεια, τα δυο (2) αντίτυπα του σχεδίου της Α.Α.Υ. αποστέλλονται για υπογραφή στο Δήμαρχο. Με την υπογραφή της Α.Α.Υ. εγκρίνεται η δαπάνη και η διάθεση της σχετικής πίστωσης και συνακόλουθα το πρωτογενές αίτημα καθίσταται εγκεκριμένο²³. Αν ο Δήμαρχος δεν υπογράψει, το αργότερο, εντός διμήνου το σχέδιο της απόφασης, οφείλει με σχετικό έγγραφο αίτημά του να ζητήσει από τον Π.Ο.Υ. την ανάκληση της δέσμευσης της σχετικής πίστωσης. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται έκδοση ανάκλησης της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης, δεδομένου ότι δεν έχει προηγουμένως υπογραφεί και επομένως εκδοθεί και αναρτηθεί σχετική απόφαση ανάληψης υποχρέωσης.

δ) Η Α.Α.Υ. αφού πρωτοκολληθεί και λάβει αριθμό απόφασης Δημάρχου, η Οικονομική Υπηρεσία προβαίνει, κατά σειρά προτεραιότητας:

- i) στην ανάρτηση της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ., εφόσον πρόκειται για ανάθεση δημόσιας σύμβασης αξίας ίσης ή ανώτερης των χιλίων (1.000) ευρώ, χωρίς το Φ.Π.Α.²⁴ ή στο «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» στις λοιπές περιπτώσεις,
- ii) στην καταχώρησή της στο Μητρώο Δεσμεύσεων του Ο.Τ.Α. και
- iii) στις λοιπές νόμιμες ενέργειες για τη συνέχιση εκτέλεσης της δαπάνης (ενημέρωση της αρμόδιας περί της δαπάνης υπηρεσίας).

Επισημαίνεται ότι η ανάρτηση των δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών στο «διαύγεια» από 1/6/2018 θεωρείται καταργηθείσα (παρ. 3 του άρθρου 379

²³ Περίπτωση β' της παρ. 1 του άρθρου 6 της αριθμ. 57654/22-5-2017 Απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης (ΦΕΚ 1781/Β').

²⁴ Παρ. 1 του άρθρου 38 του Ν. 4412/2016.

του Ν.4412/2016, όπως τροποποιήθηκε από την παρ. 53 του άρθρου 107 του Ν. 4497/2017)²⁵.

Από τα ανωτέρω συμπεραίνεται ότι για την ολοκλήρωση της ανάληψης υποχρέωσης, πρέπει να συνυπογραφεί η οικεία απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, από το Δήμαρχο και τον Προϊστάμενο της Οικονομικής Υπηρεσίας, ο οποίος βεβαιώνει τη νομιμότητα της προς ανάληψη δαπάνης.

Συνεπώς, αφού με την έκδοση, προσυπογραφή και ανάρτηση στο «διαύγεια» (όπου απαιτείται) της απόφασης ανάληψης υποχρέωσης ολοκληρώνεται η δημοσιονομική δέσμευση, αυτή (Α.Α.Υ.) αποτελεί στην ουσία και το εγκεκριμένο αίτημα, που πρέπει να καταχωρηθεί στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.

Με βάση τις διατάξεις του άρθρου 67 του Ν. 4270/2014 για την ανάληψη υποχρεώσεων, που προβλέπεται να βαρύνουν είτε τμηματικά είτε εξ ολοκλήρου έτη πέραν του τρέχοντος, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι συμβάσεις μίσθωσης ακινήτων, απαιτείται έγκριση του Δημάρχου, με την οποία αναλαμβάνεται κάθε τέτοια υποχρέωση.

Η διαδικασία ανάληψης των πολυετών υποχρεώσεων δεν έχει θιγεί από τις διατάξεις του Ν. 4555/2018. Η απόφαση έγκρισης ανάληψης πολυετούς ανάληψης εκδίδεται από το δήμαρχο, σύμφωνα με το παράρτημα Β΄ της αριθμ. 2/100018/0026/30-12-2016 εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών, κοινοποιείται στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α., χωρίς να απαιτείται έγκριση αυτής, προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη κατά τον έλεγχο του προϋπολογισμού καθενός από τα έτη στα οποία εκτείνεται η δαπάνη²⁶.

25 «Όσα από τα παραπάνω στοιχεία και έγγραφα αποτελούν αντικείμενο ανάρτησης στο «Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ», σύμφωνα με το ν. 3861/2010 (Α 112), όπως ισχύει, δεν καταχωρίζονται πρωτογενώς στο «Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ», αλλά αντλούνται αυτόματα από το ΚΗΜΔΗΣ» (παρ. 4 του άρθρου 38 του Ν.4412/2016)

26 Βλέπε απάντηση 7 των αναρτηθεισών στο site του Υπουργείου Εσωτερικών ερωτοαπαντήσεων σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ

ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΑΡΜΟΔΙΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
Σύνταξη τεκμηριωμένου αιτήματος και αποστολή στην Οικονομική Υπηρεσία. Στις δημόσιες συμβάσεις αυτό μπορεί να είναι η τεχνική έκθεση ή η μελέτη (πρωτογενές αίτημα)	Ο Δήμαρχος ή ο εξουσιοδοτηθείς προϊστάμενος ή Αντιδήμαρχος	1) Παρ. 3 του άρθρου 66 του Ν.4270/2014 και 2) παρ. 1α του άρθρου 4 του Π.Δ. 80/2016.
Αν πρόκειται για δημόσια σύμβαση (αξίας ≥ των 1.000 ευρώ, χωρίς το Φ.Π.Α.), ανάρτηση πρωτογενούς αιτήματος στο ΚΗΜΔΗΣ	Συντάκτης τεχνικής περιγραφής	Άρθρο 5 της αριθμ. 57654/22-5-2017 ΥΑ (Α' 1781)
Έκδοση της Απόφασης Ανάλυσης Υποχρέωσης	Οικονομική Υπηρεσία	1) Άρθρα 66-68 του Ν.4270/2014 και 2) άρθρο 4 του Π.Δ. 80/2016
Βεβαίωση του Π.Ο.Υ. επί της Α.Α.Υ. και υπογραφή από το διατάκτη	Π.Ο.Υ. και Δήμαρχος	1) Παρ. 2 και 3 του άρθρου 66 του Ν. 4270/2014, 2) άρθρο 4 του Π.Δ. 80/2016 και 3) άρθρο 203 του Ν. 4555/2018.
Ανάρτηση της Α.Α.Υ. στο ΚΗΜΔΗΣ (εγκεκριμένο αίτημα) ή «διαύγεια» και καταχώριση στο Μητρώο Δεσμεύσεων	Οικονομική Υπηρεσία	1) Άρθρο 4 του Π.Δ. 80/2016, 2) 2/100018/0026/2016 εγκ. ΥΠ.ΟΙΚ. 3) άρθρο 38 του Ν. 4412/2016 και 4) άρθρο 5 της αρ. 57654/22-5-2017 ΥΑ (Α' 1781)

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΖΑΡΛΟΓΛΟΥ

Z. Ποιος θεωρείται Π.Ο.Υ.:

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 205 του Ν. 4555/2018, Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών, ανάλογα με τη διοικητική διάρθρωση του Δήμου, θεωρείται ο προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης ή αν δεν υπάρχει, της Διεύθυνσης ή αν δεν υπάρχει του Τμήματος, όπου υπάγονται μόνο ή κατά κύριο λόγο υπηρεσίες οικονομικού ενδιαφέροντος (υπηρεσίες εκκαθάρισης και εντολής δαπανών, προϋπολογισμού και βεβαίωσης εσόδων, λογιστήρια, ταμειακές υπηρεσίες, σύναψη δημοσίων συμβάσεων, κ.λπ.) και επιπλέον εάν ασκούνται από το Τμήμα όλες οι οικονομικές λειτουργίες του Δήμου.

Όπου δεν υπάρχει προϊστάμενος, η βεβαίωση δέσμευσης της πίστωσης που συντάσσεται επί της Α.Α.Υ., καθώς και οι πράξεις εκκαθάρισης και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής υπογράφονται μόνο από τον υπάλληλο που ορίζεται για το σκοπό αυτό με απόφαση Δημάρχου.

Στα δημοτικά Ν.Π.Δ.Δ. που δεν έχουν δικό τους διοικητικό προσωπικό και η ταμειακή τους υπηρεσία διεξάγεται από το Δήμο που τα έχει συστήσει, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 166 του Ν. 3463/2006, νοείται ότι διεξάγεται εν γένει η λειτουργία της οικονομικής τους υπηρεσίας. Σε αυτή την περίπτωση, οι αρμοδιότητες ανάληψης των υποχρεώσεων, εκκαθάρισης και εντολής των δαπανών ασκούνται από τις αντίστοιχες υπηρεσίες του Δήμου

και οι σχετικές πράξεις υπογράφονται από τα όργανα που είναι αρμόδια για τις δαπάνες του Δήμου. Μόνο που η αρμοδιότητα του διατάκτη ασκείται από τον Πρόεδρο του νομικού προσώπου (υποβολή προς την Οικονομική Υπηρεσία του Δήμου τεκμηριωμένου αιτήματος, υπογραφή της Α.Α.Υ., κλπ.).

Με βάση τους υφιστάμενους Ο.Τ.Α. και τη διοικητική διάρθρωση αυτών, μπορούμε να κατατάξουμε αυτούς σε πέντε (5) κύριες κατηγορίες:

α) Δήμοι και δημοτικά νομικά πρόσωπα με Γενική Διεύθυνση ή Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών και καλυμμένη τη σχετική θέση. Στην περίπτωση αυτή, Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 205 του Ν. 4555/2018, θεωρείται ο/η υπάλληλος που έχει τοποθετηθεί στη θέση αυτή. Σε περίπτωση μη πλήρωσης της ανωτέρω θέσης, Π.Ο.Υ. είναι ο προϊστάμενος της αμέσως υποκείμενης οργανικής μονάδας, όπου υπάγονται μόνο ή κατά κύριο λόγο υπηρεσίες οικονομικού ενδιαφέροντος και επιπλέον ασκούνται όλες οι οικονομικές λειτουργίες του Δήμου.

β) Δήμοι και δημοτικά νομικά πρόσωπα με Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών και καλυμμένη τη σχετική θέση. Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται αν με βάση τα προβλεπόμενα στον Ο.Ε.Υ., στη διεύθυνση υπάγονται κατά κύριο λόγο υπηρεσίες οικονομικού ενδιαφέροντος (υπηρεσίες εκκαθάρισης και εντολής δαπανών, προϋπολογισμού και βεβαίωσης εσόδων, λογιστήρια, ταμειακές υπηρεσίες, σύναψη δημοσίων συμβάσεων, κ.λπ.). Κρίνω ότι στις περισσότερες περιπτώσεις τέτοιων Ο.Τ.Α., όπου στις αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών εμπεριέχονται αντικείμενα όπως η γραμματειακή υποστήριξη συλλογικών οργάνων, η δημοτική κατάσταση, το ληξιαρχείο, οι αλλοδαποί, το ανθρώπινο δυναμικό και η διοικητική μέριμνα, θέματα προσωπικού και μισθοδοσίας, Κ.Ε.Π., προϋπολογισμός, λογιστήριο, προμήθειες, έσοδα, περιουσία, ταμείο, κλπ., δεν πληρούται η οριζόμενη εκ του νόμου προϋπόθεση της αποκλειστικής ή της κυρίαρχης ενασχόλησης με υπηρεσίες οικονομικού ενδιαφέροντος και συνεπώς δεν μπορεί ο προϊστάμενος της εν λόγω διεύθυνσης να θεωρηθεί ως Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών, οπότε τα καθήκοντα του Π.Ο.Υ. ασκούνται από τον προϊστάμενο της αμέσως υποκείμενης οργανικής μονάδας, δηλαδή του Τμήματος Οικονομικών Υπηρεσιών. Όμως, κατά την εκτίμηση των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, εφόσον στον Ο.Ε.Υ., προβλέπεται για παράδειγμα Διεύθυνση Διοικητικών – Οικονομικών Υπηρεσιών, ο Προϊστάμενος αυτής, δεν μπορεί να θεωρείται αναρμόδιος και το βάρος της ευθύνης εφαρμογής των δημοσιολογιστικών διατάξεων να μετακυλιέται σε έναν Προϊστάμενο κατώτερης οργανικής μονάδας, η οποία συγκεντρώνει το σύνολο των οικονομικών

υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων, όπως λόγου χάρη στον Προϊστάμενο του Τμήματος Λογιστηρίου²⁷.

γ) Δήμοι και δημοτικά νομικά πρόσωπα με Τμήμα Οικονομικών Υπηρεσιών και καλυμμένη τη σχετική θέση. Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται εάν ασκούνται από το Τμήμα όλες οι οικονομικές λειτουργίες του Δήμου. Εφόσον συντρέχει η προϋπόθεση αυτή (ως συνήθως), ο Προϊστάμενος του Τμήματος ασκεί τα καθήκοντα και υποχρεώσεις του Π.Ο.Υ.

δ) Δήμοι και δημοτικά νομικά πρόσωπα, που λόγω έλλειψης προσωπικού και οργανικών μονάδων δεν διαθέτουν Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών σε επίπεδο Διεύθυνσης ή Τμήματος, οι πράξεις εκκαθάρισης και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής υπογράφονται μόνο από τον υπάλληλο που ορίζεται για τον σκοπό αυτόν με απόφαση του Δημάρχου ή του Προέδρου για τα δημοτικά Ν.Π.Δ.Δ. Ο ορισθείς υπάλληλος, επίσης, βεβαιώνει επί της Α.Α.Υ. για την επάρκεια της προς διάθεση πίστωσης και τη νομιμότητα της προς ανάληψη δαπάνης.

ε) Δημοτικά Ν.Π.Δ.Δ., η ταμειακή υπηρεσία των οποίων ασκείται από τον οικείο δήμο, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 166 του Ν. 3463/2006. Στην περίπτωση αυτή, όλες οι αρμοδιότητες της οικονομικής υπηρεσίας σχετικά με την ανάληψη των υποχρεώσεων, ελέγχου, εκκαθάρισης και εντολής των δαπανών ασκούνται από τις αντίστοιχες υπηρεσίες του δήμου και οι σχετικές πράξεις υπογράφονται από τα όργανα που είναι αρμόδια για τις δαπάνες του δήμου, ως αν να επρόκειτο διαδικασία δημοτικής δαπάνης. Μόνο που οι αρμοδιότητες των διατακτών ασκούνται από τον Πρόεδρο και το Διοικητικό Συμβούλιο του νομικού προσώπου (υποβολή προς την Οικονομική Υπηρεσία του Δήμου τεκμηριωμένου αιτήματος, υπογραφή της Α.Α.Υ., κλπ.).

Η. Χρηματικά εντάλματα

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 23 του Β.Δ/τος της 17 Μαΐου/15 Ιουνίου 1959, οι οποίες διατηρούνται σε ισχύ, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις του Ν. 4555/2018, «τα χρηματικά εντάλματα υπογράφονται υπό του δημάρχου και του προϊσταμένου της λογιστικής υπηρεσίας, καθισταμένου προσωπικώς αλληλεγγύως συνεπευθύνου και σφραγίζονται δια της σφραγίδας του δήμου».

Επίσης, κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 204 του Ν. 4555/2018 «Από την έναρξη ισχύος του παρόντος ο δήμαρχος παύει να έχει την ιδιότητα του εκκαθαριστή των δαπανών και του εντολέα των πληρωμών. Όπου στις διατάξεις του β.δ. της 17.5/15.6.1959 και του ν. 3463/2006 ορίζεται ότι ο δήμαρχος υπογράφει ή συνυπογράφει πράξεις εκκαθάρισης και χρηματικά εντάλματα πληρωμής ή ότι εκδίδει χρηματικά εντάλματα, νοείται

²⁷ Βλέπε απάντηση 16 των αναρτηθεισών στο site του Υπουργείου Εσωτερικών ερωτοαπαντήσεων σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018.

στη θέση του ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών ή τα ιεραρχικώς υφιστάμενα όργανα που εξουσιοδοτούνται από αυτόν. Οι πράξεις εκκαθάρισης και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής φέρουν επίσης την υπογραφή του συντάκτη τους». Επιπρόσθετα, με τις διατάξεις του άρθρου 205 του Ν. 4555/2018 προσδιορίζεται η έννοια του προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών για τους δήμους, ανάλογα με τη διοικητική διάρθρωση αυτών.

Από την ισχύ των σχετικών διατάξεων του Ν. 4555/2018 (20-7-2018), καταργείται κάθε άλλη προγενέστερη συναφή διάταξη νόμου που ρύθμιζε διαφορετικά και πλέον οι πράξεις εκκαθάρισης, δηλαδή οι καταστάσεις πληρωμής και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής δεν θα υπογράφονται από το Δήμαρχο (Πρόεδρο για τα νομικά πρόσωπα) ή τον ορισθέντα από αυτόν Αντιδήμαρχο, αλλά από τον Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών και το συντάκτη αυτών.

Συνεπώς, το χρηματικό ένταλμα μπορεί να φέρει δύο (2) υπογραφές, αυτή του Π.Ο.Υ. και του συντάκτη του²⁸, με εξαίρεση τους μικρούς δήμους, όπου αρκεί μόνο η υπογραφή του ορισθέντος με απόφαση Δημάρχου για το σκοπό αυτό υπαλλήλου.

Ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών, με απόφασή του, μπορεί να εξουσιοδοτεί υφιστάμενό του, που ανήκει στην ίδια οργανική μονάδα, να υπογράψει με εντολή του πράξεις, βεβαιώσεις και τίτλους πληρωμής²⁹. Δηλαδή, σε δήμο, όπου Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών είναι ο Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών, μπορεί να εξουσιοδοτήσει τον προϊστάμενο του τμήματος προϋπολογισμού και λογιστηρίου, οπότε θα υπογράψει ο τελευταίος και ο συντάκτης. Εφόσον ο Π.Ο.Υ. δεν εξουσιοδοτήσει ιεραρχικά υφιστάμενό του και επιλέξει να ασκεί την αρμοδιότητα και να υπογράψει τις πράξεις εκκαθάρισης και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής, τότε αυτά πλην του συντάκτη, θα υπογράφονται και από τον προϊστάμενο της οργανικής μονάδας ενδιάμεσου επιπέδου, δηλαδή από τον προϊστάμενο του τμήματος προϋπολογισμού και λογιστηρίου³⁰. Πάντα αυτός που έχει την εκ του νόμου αρμοδιότητα και ευθύνη για οφειλόμενη ενέργεια, αυτός μπορεί να εξουσιοδοτεί και κανείς άλλος. Συνεπώς, ο Π.Ο.Υ. εκδίδει απόφαση με την οποία εξουσιοδοτεί υφιστάμενό του να υπογράψει ή συνυπογράψει πράξεις εκκαθάρισης και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής. Αυτό δεν σημαίνει ότι μεταβιβάζει και την ευθύνη. Η ευθύνη του Π.Ο.Υ. παραμένει στον ίδιο και επομένως για κάθε ενδεχόμενη παράλειψη ή μη σύννομη ενέργεια, σ' αυτόν καταλογίζεται το σχετικό έλλειμμα.

Επομένως, τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής μετά την ισχύ του Ν. 4555/2018 (20/7/2018) θα υπογράφονται από τον Προϊστάμενο της Οικονομικής Υπηρεσίας (Διευθυντή), αν υφίσταται, από τον προϊστάμενο του λογιστηρίου (τμηματάρχη) και τον συντάκτη τους.

28 Αριθμ. 39788/31-07-2018 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.

29 Παρ. 1 του άρθρου 25 του Ν. 4270/2014, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 58 του Ν. 4438/2016.

30 Αριθμ. 39788/31-07-2018 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών.

Εφόσον ο Π.Ο.Υ. προΐσταται του Τμήματος Οικονομικών Υπηρεσιών, υπογράφει αυτός και ο συντάκτης του Χ.Ε.Π.

Μπορεί ο προϊστάμενος λογιστηρίου να υπογράφει το Χ.Ε.Π. ως συντάκτης, εφόσον αυτό προσυπογράφεται από τον Προϊστάμενο της Οικονομικής Υπηρεσίας (Διευθυντή)³¹.

Ένα ζήτημα που πρέπει να αποσαφηνισθεί με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο είναι το εύρος της ευθύνης του συντάκτη των χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής και αν αυτή μπορεί να επεκταθεί έως και τη νομιμότητα της εντελλόμενης μ' αυτό δαπάνης;

Στον προβληματισμό αυτό απαντώ, με κάθε επιφύλαξη, πως η ευθύνη του συντάκτη του χρηματικού εντάματος έγκειται στην ορθή μεταφορά των δεδομένων της δαπάνης στο συντασσόμενο χρηματικό ένταλμα. Ειδικότερα, ευθύνεται αν έχουν μεταφερθεί ορθά όλα τα στοιχεία της προς εξόφληση δαπάνης (ποσό, δικαιούχος και στοιχεία αυτού, αιτιολογία, κωδικός αριθμός προϋπολογισμού, κλπ.), χωρίς να υπεισέρχεται στη νομιμότητα της εντελλόμενης δαπάνης, που αποτελεί αρμοδιότητα του υπογράφοντα το Χ.Ε.Π. Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών³². Ο προβληματισμός μου ενισχύθηκε αφενός από την απάντηση που δόθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών και περιλαμβάνεται στις αναρτηθείσες στο site του ΥΠΕΣ ερωτοαπαντήσεις σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018 και αφετέρου από την ασαφή έννοια της συνευθυνότητας, που εξετάζεται από τις ελεγκτικές αρχές ανά περίπτωση.

Κατά τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου³³ την ίδια με τους υπολόγους δημοσιολογιστική ευθύνη υπέχουν και τα πρόσωπα εκείνα, τα οποία δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως υπόλογοι, αλλά αναμειγνύονται με οποιοδήποτε τρόπο στη διαχειριστική διαδικασία, με την προϋπόθεση ότι η ανάμειξή τους αυτή τελεί σε ουσιώδη συνάφεια με το διαπιστούμενο έλλειμμα. Η ανάμειξη αυτή συντρέχει, ιδίως, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η ανατεθειμένη από το νόμο υπάρχουσα διοικητική αρμοδιότητα του υπαλλήλου, επενεργεί αποφασιστικά και επηρεάζει την ομαλή διεξαγωγή της διαχείρισης, με την έννοια ότι, χωρίς τη διενέργεια των ως άνω πράξεων, δεν μπορεί να αρχίσει και να περατωθεί η διαχειριστική διαδικασία. Η άσκηση της αποφασιστικής αυτής αρμοδιότητας αποτελεί ανάμειξη στη διαχειριστική διαδικασία, διότι στοχεύει άμεσα ή έμμεσα σ' αυτήν την ίδια την εκταμίευση, ενώ πλέον για την ολοκλήρωση της διαχειριστικής διαδικασίας και την εκταμίευση του δημοσίου χρήματος ακολουθούν εκτελεστικές απλώς πράξεις. Κατά συνέπεια, συνευθυνόμενοι είναι τα πρόσωπα, που με τη συμμετοχή τους στη διαχειριστική διαδικασία, συνετέλεσαν στη δημιουργία του ελλείμματος και για το λόγο αυτό, ευθύνονται αλληλεγγύως με τον υπόλογο για την αναπλήρωση του ελλείμματος και την αποκατάσταση της διαχείρισης

31 Βλέπε απάντηση 1 των αναρτηθεισών στο site του Υπουργείου Εσωτερικών ερωτοαπαντήσεων σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 203-207 του Ν. 4555/2018.

32 Παρ. 1 του άρθρου 26 και παρ. 2 του άρθρου 91 του Ν. 4270/2014.

33 Αριθμ. 475/2018 απόφαση VII Τμήματος και 1240, 1241/2010, 1456/2008 αποφάσεις Ολομέλειας Ελεγκτικού Συνεδρίου.

(Ε.Σ. Ολομ. 859/1990, 1449/2006, 2444/2007, 1456/2008, 1240, 1241/2014 κ.ά.). Εφόσον, συνεπώς, κατά την άσκηση του κατασταλτικού ελέγχου επί των λογαριασμών Ο.Τ.Α. διαπιστωθεί έλλειμμα στη διαχείρισή του, ο Επίτροπος υποχρεούται να καταλογίσει σε ολόκληρο τον ασκήσαντα άμεσα τη διαχείριση υπόλογο και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, που τυχόν μετείχε με οποιοδήποτε τρόπο στη διαχειριστική διαδικασία και ευθύνεται για τη δημιουργία του ελλείμματος (άρθρο 22 παρ. 1β και 7 του ν. 4129/2013).

Τα ανωτέρω διερευνώνται και εξετάζονται ανά περίπτωση, ανάλογα με τις ανατεθείσες αρμοδιότητες στον συνευθυνόμενο υπάλληλο, αν δηλαδή με τη σύνταξη και υπογραφή του χρηματικού εντάλματος του ανατέθηκε και ο έλεγχος της νομιμότητας και κανονικότητας της διαδικασίας ανάθεσης ή απλά μόνο η σύνταξη των Χ.Ε.Π.. Εν πάση περιπτώσει, μέχρι την έκδοση σχετικής νομολογίας, αναμένουμε σαφείς, υπεύθυνες και εμπειριστατωμένες οδηγίες από την Πολιτεία, προκειμένου να προσδιορισθεί με ακρίβεια το εύρος της ευθύνης του εκάστοτε συντάκτη των Χ.Ε.Π..

Τέλος, με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 203 του Ν. 4555/2018, από 20-07-2018 καταργούνται οι διατάξεις της περίπτωσης ε΄ της παρ. 1 του άρθρου 86 του Ν. 3463/2006 και του άρθρου 58 του Ν. 3852/2010 και επομένως ο Δήμαρχος δεν θα υπογράφει πλέον και τους βεβαιωτικούς καταλόγους.

Αθανάσιος Παζαρλόγλου
Γενικός Γραμματέας
Δήμος Κορδελιού-Ευόσμου
Τηλ: 2313 302 253
Email: gg@dke.gr